

**Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Микряковская средняя общеобразовательная школа»**

«Рассмотрено» на педагогическом совете школы Протокол №_1_ От «29» августа_2023г	«Согласовано» Заместитель директора школы по УВР: _____Ланцова Т.А./ «29» августа_2023г	«Утверждаю» Директор школы: _____/Ефимова Л.С./ Приказ №101/3-од от «29» августа_2023г
---	--	---

Рабочая программа по марийскому языку

9 класс

Цендушевой Валентины Анатольевны,

**учителя марийского языка и литературы первой квалификационной
категории**

2023-2024 учебный год

Урок шот доно 9 классышты мары йылмы доно тематический планировани

Каждый урокыштышы паша йиш тымдышын шанымыжы сембын кычылталтеш, но пумы материалым урок пйтймашеш системыш кандаш келеш, палымашым тергым урокышты (диктант, контрольный паша, тестировани т.м.) тыменьшывлалан бшке самынвлаштым торлаш, ынгылаш йон лишашлык. Тидим шокташ урокын структурыжым чангымы элементвлa – токы колтымы пашам проектируйымаш, ынгылдарымаш, отметкывлам комментируйымаш – палшат. Ситуаци сембын фронтальный паша, группышты аль коктын-коктын пашалымаш, тенгеок вес йонвламат кычылтмыла.

№ п/п	Урокын темыжы	Урокын типшы	Пушашлык материал	Тыменьшы мам бштешашлык	Тергымаш, бшке сембын бштешашлык паша	Эртарымы кечы	
						факт.	план
Шачмы йылмы гишан -1ц							
1.	Мары йылмым шымлышывла.	У палымашым налмы урок	Мары йылмы – вианг шалгышы йылмы. Мары йылмым шымлышывлa: В.М.Васильев, Г.Г.Кармазин. Кызит мары йылмым шымлышывлa	Палышашлык: 6-8 классвлаштышы учебникын форзацыштыш шымлышывлан кытык биографиштым. Мыштышашлык: шымлышывлан йылмым переген кодымы пашашты гишан ынгылдарен кердешашлык .	библиографический справочник доно паша(Марийские лингвисты. Библиографический справочник. Й-Ола,2005		
8 классышты тыменьым ашындырымаш-2ц							
2.	Анзыц тыменьым ашындырымаш.	Ашындырымаш урок	Кок составан простой предложени. Ик составан предложенин шуку йиш лимбжы. Айырлалтшы членан да икань членан предложенивлашты препинани знакым шындырымаш. Тыменьым материалым бшке шаяшты кычылтмаш.	П.: предложенин кок составан аль ик составан ылмыжым; ик составан предложеним айырен мыштышашлык; айырлалтшы членан да икань членан предложенивлам ланзылышашлык.	практически й паша: учебник сембын пашалымаш		

				М.: предложенин кок составан аль ик составан, айырлалтшы дә икань членән предложенивләм лыдын, препинани знакым шбынден мыштышашлык, айыртемыштйм палдыртшыашлык.			
Сложный предложени- 5							
3	1.Сложный предложенивлә гишән ынгылымаш 2. Сложны й предложенивлә. 3. Проста дон сложный предложенивлә лоштышы айыртемы	Комбинированный урок	Сложный предложени гишән анзыц тыменьмым ашбындарымаш. Сложный предложеништй лаштыквләжын кылдалтмаш. Сочинительный, подчинительный, шуку йон доно кылдалтшы сложный предложени. Сложный предложеним шаяшты кычылт мыштымаш	П.: 5 классышты сложный предложени гишән тыменьмым ашбындарышашлык. М.: сложный предложенин значении дә чангалтмы доно айыртемыштйм айырышашлык, кылдалтмы йоныштйм палышашлык .	практически й пашә :учебник сембынь пашалымаш		
4	4-5 Сочинени (Шачмы вяр)	Йылмы лывыртымы паша. Сылны шаян сочиненим сирымаш.	Морально-этический темылан бышке гыц сирышашлык.	М.: тымдышын былымашыштй вәшлиалтшы торсыр паштек шаныкалымаш темеш сирышашлык. Сирымы годым простой предложенивләм текстыштйжы кычылташлык текстлан планым чангышашлык. шанымашым иктешлышашлык.	сочиненим сирымаш		
Сложносочиненный предложени-5							
5	Сложносочиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Сложносочиненный предложени гишән ынгылышашлык, Ушышы, ваштарешла значениән, айырышы союзвлә доно предложенивлән кылдалтмыштй. Техень	П.: союзан, союзымы дә шуку йон доно кылдалтшы сложный предложенивлә, нынын кылдалтмыштй.	практически й пашә :учебник сембынь пашалымаш		

			предложеннвләм ышке гыц шанымаш дә шаяшты кычылт мыштымаш.	М.: шуку йон доно кылдәлтшы сложной предложеннвләм ышке гыц шанен мышытмаш. Тыменьмы тема доно кылдәлтшы предложеннвләм вес книгәвләштә мон мыштышашлык.			
6	Сложносочиненный предложенин ыштәлтмыжы	У палымашым налмы урок.	Сложносочиненный предложенин ыштәлтмыжы гишән ынгылышашлык. Ушышы, ваштарешла значениән, айырышы союзвлә доно предложеннвлән кылдәлтмышты. Техень предложеннвләм ышке гыц шанымаш дә шаяшты кычылт мыштымаш.	П.: Ушышы, ваштарешла значениән, айырышы союзвлә доно предложеннвлән кылдәлтмышты М: шуку йо доно кылдәлтшы сложной предложеннвләм айырымаш. Ти тема доно материалым вес книгәвләштәт мон мыштышашлык	практически й пәшә:учебник сембын пәшәлымаш		
7	Ушышы дә айырышы союзвлә доно кылдәлтшы сложный предложени	У палымашым налмы урок.	Ушышы, ваштарешла значениән, айырышы союзвлә доно предложеннвлән кылдәлтмышты, техень предложеннвләштә препинани знаком шындымаш. Техень предложеннвләм ышке гыц шанымаш дә шаяшты кычылт мыштымаш.	П: Ушышы, ваштарешла значениән, айырышы союзвләм предложеннвләштә айырен мыштышашлык. М: техень предложеннвлән чангалтмыштым ынгылдарен кердәшашлык.	практически й пәшә:учебник сембын пәшәлымаш		
8	Сложный предложеним синтаксически ланзылымаш	У палымашым налмы урок.	Ушышы, ваштарешла значениән, айырышы союзвлә доно предложеннвлән чангалтмышты. Сложносочиненный предложеним	П: Сложносочиненный предложенин вес сложный предложеннвлә гыц айыртежым пәлышашлык. М: Техень предложеннвләм текстышты кычылт	практически й пәшә:учебник сембын пәшәлымаш		

				мыштышашлык, синтаксически ланзылышашлык.			
9	Диктант	Налмы палымашым тергымы урок	Сложносочиненный предложени гишән тыменьмЫ материалым тергЫмәш.	М.: Лыдмы паштек сирышашлык да грамматический пашам ыштышашлык.			
Сложноподчиненный предложени-11							
10	Сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Сложноподчиненный предложени гишән ынгылымаш. ТЫнг дә придаточный предложени. ТЫнг предложеништЫ указательный шамак. Сложноподчиненный предложенилән схемым ЫштЫмәш, щаяшты кычылт мыштымаш	П: союзан, союздымы, шуку йон доно кЫлдәлтшЫ СП ылмышты. М: схемым ЫштЫшәшлык	практически й пәшә:учебник семЫнь пәшәлымәш		
11	Сложноподчиненный определительный придаточныя предложени	У палымашым налмы урок.	Сложноподчиненный/ определительный придаточныя предложени. <i>Махань?</i> ядмашеш ответым пуа, тЫнг предложеништЫ лЫм шамак доно келесәлтшЫ членЫм ынгылдара, <i>вуйта</i> союз, <i>махань, кў, кышты, кышкы, кыды</i> союз шотан шамаквлә доно, <i>тЫдЫ, техень, тЫнәр</i> указательный шамаквлә доно кЫлдәлтеш	П: союзан, союздымы, шуку йон доно кЫлдәлтшЫ СП ылмышты. М: определительный придаточныя предложеништЫ тЫнг дә придаточныя лин кердмЫштЫм пәлЫшәшлык	практически й пәшә:учебник семЫнь пәшәлымәш		
12	Изяснительный придаточныя сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Изяснительный придаточныя СП ядмашвлә: кў?ма?кўлән? малан? кўм? мам? кў гишән? ма гишән? Изяснительный придаточныя предложени тЫнг предложенин содержанием ынгылдара, пачын пуа	П: Изяснительный придаточныя СП схемым ЫштЫмәш. М: тЫнг гЫц придаточныйыш ядмашым шЫндЫшәшлык, созын махань ылмышым келесЫшәшлык.	практически й пәшә:учебник семЫнь пәшәлымәш		
13	Обстоятельственный придаточныя сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Обстоятельственный придаточныя сложноподчиненный предложени значени тЫшкәжЫ доно шуку	П.:Обстоятельственный придаточныя СП значени тЫшкәжЫ доно шуку йиш ылмышым	практически й пәшә:учебник семЫнь		

			йиш ылмаш.	пӑльшӑшлык. М.:тӑнг гӑц придаточныйыш ядмашым шындышӑшлык, схемым мыштышашлык.	пӑшӑльмӑш		
14	Действин кыце лимбӑжӑм анжыктышы обстоятельственный придаточныян сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Действин кыце лимбӑжӑм анжыктышы обстоятельственный придаточныян СП <i>кыце</i> союз, <i>кыце, маняры</i> союз шотан шамак доно кӑлдӑлтмӑжӑ. Техень предложением ӑшке гӑц шанен тумайымаш дӑ шаяшты кычылтмаш.	П.:Обстоятельственный придаточныян СП значени тӑшкӑжӑ доно шуку йиш ылмашым пӑльшӑшлык. М.:тӑнг гӑц придаточныйыш ядмашым шындышӑшлык	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑльмӑш		
15	Вӑрӑм, жепӑм анжыктышы обстоятельственный придаточныян сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Вӑрӑм, жепӑм анжыктышы обстоятельственный придаточныян СП <i>кышты, кышкы,</i> <i>кышец, кышак, кынам, МА</i> союзшотан шамаквлӑ доно чангалтмыжы. Техень предложением ӑшке гӑц шанен тумайымаш дӑ шаяшты кычылтмаш.	П.:Обстоятельственный придаточныян СП значени тӑшкӑжӑ доно шуку йиш ылмашым пӑльшӑшлык. М.:тӑнг гӑц придаточныйыш ядмашым шындышӑшлык	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑльмӑш		
16	Причиным,условим анжыктышы обстоятельственный придаточныян сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Причиным,условим анжыктышы обстоятельственный придаточныян СП <i>манын,</i> <i>потомушто, гӑнь, ылгецӑ</i> союзвлӑ доно чангалтмыжы. Техень предложением ӑшке гӑц шанен тумайымаш дӑ шаяшты кычылтмаш.	П.:Обстоятельственный придаточныян СП значени тӑшкӑжӑ доно шуку йиш ылмашым пӑльшӑшлык. М.:тӑнг гӑц придаточныйыш ядмашым шындышӑшлык	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑльмӑш		
17	Цельӑм анжыктышы обстоятельственный придаточныян сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Цельӑм анжыктышы обстоятельственный придаточныян <i>манын</i> союз доно кӑлдӑлтмӑжӑ. Предложением ӑшке гӑц шанен тумайымаш дӑ шаяшты кычылтмаш.	П.:Обстоятельственный придаточныян СП значени тӑшкӑжӑ доно шуку йиш ылмашым пӑльшӑшлык. М.:тӑнг гӑц	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑльмӑш		

				придаточныйыш ядмашым шындЫшашлык			
18- 19	Икманяр придаточныян сложноподчиненный предложени	У палымашым налмы урок.	Икманяр придаточныян сложноподчиненный предложени икань дӑ шуку йиш придаточныян ылмыжы. Техень предложеништӑ препинании занкым шӑндӑмӑш, схемым ӑштен мыштымаш.	П.: Икманяр придаточныян сложноподчиненный предложени икань дӑ шуку йиш придаточныян ылмыжы айырен мыштышашлык. М.:тӑнг гӑц придаточныйыш ядмашым шындӑшашлык	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑлымӑш		
20	Диктант	Налмы палымашым тергымы урок	Сложноподчиненный предложени гишӑн тыменьмӑм тергӑмӑш	М.: Лыдмы паштек сырышашлык да грамматический пашам ыштышашлык.			
Союзымы сложный предложени -9							
21	Союзымы сложный предложени	У палымашым налмы урок.	Союзымы сложный предложени гишӑн ынгылымаш, проста предложенивлӑ лошты запятой, точка дон запятой шӑндӑмӑш.	П.: Союзымы сложный предложени дон союзан сложный предложеним айырышашлык. М.:предложеним синтаксически ланзылышашлык, запятой, точка дон запятойым шӑндӑшашлык.	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑлымӑш		
22	Союзымы сложный предложеништӑ кок точкым шӑндӑмӑш	У палымашым налмы урок.	Союзымы сложный предложеништӑ кок точкым шӑндӑмӑш; кокшы проста предложени пӑтӑришӑ предложеништӑшӑ дейстин лимӑ причинӑжӑм ӑль содержанижӑм ынгылдара гынь.	П.: союзымы сложный предложеним, тӑдӑн айыртемвлӑжӑм пӑлышашлык. М.: предложеништӑ кок точкым шӑндӑмӑш, запятой, точка дон запятойым шӑндӑшашлык. Техень	практически й пӑшӑ:учебни к семӑнь пӑшӑлымӑш		

				предложенвләм текстѣштѣ лыдын мыштышашлык.			
23	Союзымы сложный предложеништѣ тирем шѣндѣмаш	У палымашым налмы урок.	Союзымы шѣндѣмѣ предложением лыдын мыштымаш.	П.: сложный предложеништѣ тирем, кок точкым шѣндѣмаш, запятой, точка дон запятойым шѣндѣшашлык правилым палѣшашлык. М.:правилылан келшѣшѣ препинанизнакым шѣнден мыштышашлык	практически й паша:учебни к семѣнь пашалѣмаш		
24	Союзымы сложный предложени гишан тыменьмѣм иктешлѣмаш	Ашындарыма ш урок	Союзымы сложный предложени гишан тыменьмѣм иктешлѣмаш. Предложенвлаштѣ препинани знакым шѣндѣмаш.	П.: сложный предложеништѣ тирем, кок точкым шѣндѣмаш, запятой, точка дон запятойым шѣндѣшашлык правилым палѣшашлык. М.:правилылан келшѣшѣ препинанизнакым шѣнден мыштышашлык	практически й паша:учебни к семѣнь пашалѣмаш		
25	Контрольный диктант	Налмы палымашым тергымы урок	Союзымы сложный предложени гишан тыменьмѣм тергѣмаш				
26	Союзан дѣ союзымы СП	Ашындарыма ш урок	Сложный предложеништѣ лаштыквлѣжѣн кѣлдалтмашѣм айырен мыштышашлык . Сложный предложением шаяшты кычылт мыштышашлык	П.: Союзан дѣ союзымы СП сложный предложенвләм айырен мыштышашлык. М.:правилылан келшѣшѣ препинани знакым шѣнден мыштышашлык	практически й паша:учебни к семѣнь пашалѣмаш		
27	Сложный предложенвлѣ	Ашындарыма ш урок	Сочинительный, подчинительный, шуку йон доно кѣлдалтшѣ сложный предложенвләм айырен	Союзан дѣ союзымы СП сложный предложенвләм айырен	практически й паша:учебни		

			мыштышашлык, юкым вашталтен лыдшашлык.	мыштышашлык. М.:правилылан келшбшб препинани знакым шбнден мыштышашлык	к сембнь пашалбмаш		
28-29	Изложени	Йылмы лывыргымы паша.	Текстын темыжы да тынг шанымашыжы, микротемывла, планым ыштымаш, Проблемный ядмашвла.	М:Текстын темыжы дон тынг шанымашыжым ынгылышашлык, планым ыштышашлык. Текстышты тарватымы проблемывла паштек шаныкалышашлык.	Л.И.Хлебни кован «Изложени сборник» гыц текст		
Шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени- 4							
30	Шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени	У палымашым налмы урок.	Шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени гишан ынгылымаш.	П. шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени чангалтмы айыртежбм палбшашлык. М: шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени частьвлажы лошты препинани знакым шбнден кердшашлык.	Практически й паша.		
31	Шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложеништб препинани знакым шбндбмаш	Иктешлымаш урок	Шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложеништб препинани знакым шбндбмаш, нбнблан схемым бштымаш, синтаксически ланзылымаш. Техень предложеним бшке гбц чангымаш, шаяшты кычылтмаш.	П. шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени гишан тыменьмб материалым палбшашлык. М: шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложени частьвлажы лошты препинани знакым шбндбшашлык, СП махань ылмыжым ынгылдарышашлык.	Практически й паша.		
32	Шуку йон доно кблдэлтшб сложный	Иктешлымаш урок	Шуку йон доно кблдэлтшб сложный предложеништб	П. шуку йон доно кблдэлтшб сложный	Практически й паша.		

	предложеништӱ	Практикум урок.	препинании знакым шӱндӱмӱш, нӱнӱлӱн схемым ӱштӱмӱш, синтаксически ланзылымаш. Техень предложеним ӱшке гыц чангымаш, шаяшты кычылтмаш.	предложения гишӱн тыменьмӱ материалым пӱлбӱшӱшлык. М: шуку йӱн доно кӱлдӱлтшӱ сложный предложения частьвлӱжы лошты препинании знакым шӱндӱшӱшлык, СП махань ылмыжым ынгылдарышашлык.			
33	Диктант	Пӱлбӱмӱшӱм тергӱмӱ урок.	Шуку йӱн доно кӱлдӱлтшӱ сложный предложения гишӱн тыменьмӱ пӱлбӱмӱшӱм тергӱмаш.	М.: Лыдмы паштек сирбӱшӱшлык да грамматический пӱшӱм ӱштӱшӱшлык.	Грамматический заданиӱн диктант		
Виӱш шая -4							
34	Виӱш шаян предложени	Комбинированный урок.	Виӱш шаян предложения гишӱн анзыц тыменьмӱм ӱшӱндӱрӱмӱш. Авторын шамакшы дӱ виӱш шаян вӱрбӱштӱ, препинании знакым шӱндӱмӱш. Техень предложеним синтаксически ланзылымаш.	П.: Виӱш шаян чангалтмыжы, препинани знакым шӱндӱшӱшлык. М.: Виӱш шаян предложенилӱн схемым ӱштен мыштышашлык.	Практически й паша.		
35	Виӱш шаян дӱ диалоган предложени	Комбинированный урок	Виӱш шаян дӱ диалоган предложения гишӱн анзыц тыменьмӱм ӱшӱндӱрӱмӱш. Авторын шамакшы дӱ виӱш шаян вӱрбӱштӱ, диалоган предложеништӱ препинании знакым шӱндӱмӱш.	П.: Виӱш шаян дӱ диалоган предложения чангалтмышты, препинани знакым шӱндӱшӱшлык. М.: Виӱш шаян дӱ диалоган предложенилӱн схемым ӱштен мыштышашлык. Шаяшты техень предложенивлӱм кычылт мыштышашлык.	Практически й паша.		
36-37	Сочинени	Йылмы лывыртымы паша. Сылны шаян	Текстын темыжы да тынг шанымашыжы, микротемывла, планым ыштымаш, Проблемный ядмашвла	М.: Сирышашлык текстын темыжы дон тынг шанымашыжым ынгылышашлык,	Тымдышын айыреналмы темеш		

		сочиненим сырымаш.		планым ыштышашлык, тарватымы проблемывла паштек шаныкалышашлык.	сочиненим сырымаш.		
Вашталтымы шаян предложени,цитата-5							
38	Вашталтымы шаян предложени.	У палымашым налмы урок.	Вашталтымы шаян предложени гишан ынгылымаш. Виаш шаян предложением вашталтымы шаян предложени доно сиримаш. Техень предложеним кычылт мыштымаш.	П.: вашталтымы шаян предложени сложной ылмыжым палышашлык. М.: вашталтымы шаян предложеништы сложной предложени сембынок препинани знакым шындым палышашлык, синтаксически ланзылышашлык.	Практически й паша.		
39	Цитата	У палымашым налмы урок.	Цитата гишан ынгылымаш. Шанымашым келесимбы годым цитатым кычылтмаш	П.: Шанымашым келесимбы годым цитатым кычылтмы гишан палышашлык; предложеништы махань М.: вес эдембин шаяжы гыц лаштыкым бшке шашкыжы пыртышашлык; препинани знакым шындым палышашлык.	Практически й паша.		
40	Диктант	Палымашым тергимбы урок.	Виаш шаян предложеним, диалогым сиримбы годым махань препинани знаквля шиндалтыт тыменьмы палымашым тергимаш.	М.: Лыды паштек препинани знакым кычылтмым палышашлык. сиримашлык да грамматический пашам бштешашлык.	Грамматический заданийан диктант		
41- 42	Изложени.	Йылмы лывыртымы паша.	Текстын темыжы, тынг шанымашыжы, микротемывля. Текстым йылмы монгырым	М.: Текстын темыжы дон тынг шанымашыжым	Л.И.Хлебни кован «Изложени		

		Текстымытыкемден сиремы изложени.	ланзылымаш.	ынгылышашлык, микротемывлам анжыктышашлык, планым ыштышашлык. Текстышты тарватымы проблемывла паштек шаныкалышашлык.	сборник» гыц текст.		
И мыкы тыменьым иктешлїмаш - 4							
43-44	.	конференции урок	Тыменьшїн айырен нїлмї темыжы семїнь пїшїжї	М.: айырен нїлмї темыжы семїнь пїшїжї доно тїнгвлїжї анзылыны шайыштшашлык, теоретический материалым тїр кычылтшашлык, шанымашым пример доно пингїдемдїшїшлык	пїшї семїнь шайыштмаш		
45-46	Резервный урок						